

विश्वमना वैयश्वः, व्यश्वो वाङ्गिरसः। अश्विनौ, २०-२५ वायुः। उष्णिक्, १६-१९, २१, २५ गायत्री, २० अनुष्टुप् ।

युवोरु षू रथं हुवे सधस्तुत्याय सूरिषु। अतूर्तदक्षा वृषणा वृषण्वसू॥ ८.०२६.०१
अतूर्तदक्षा- अहिंसितसामर्थ्यौ । वृषणा- वर्षकौ । वृषण्वसू- वर्षकसम्पद्युक्तौ । सूरिषु- विद्वत्सु ।
सधस्तुत्याय- सहस्तुतये । युवोः- युवयोः । रथम् । सु- सुष्टु । हुवे- आह्वये ॥१॥

युवं वरो सुषाम्णे महे तने नासत्या। अवोभिर्याथो वृषणा वृषण्वसू॥ ८.०२६.०२
वृषणा । वृषण्वसू । नासत्या- हे अश्विनौ । युवम्- युवाम् । सुषाम्ने- शोभनसामगानाय । महे-
महते । तने- विस्ताराय । अवोभिः- रक्षाभिः । याथः- अभिगच्छथः । वरो- हे वरणीय ॥२॥

ता वामद्य हवामहे हव्येभिर्वाजिनीवसू। पूर्वोरिष इष्यन्तावति क्षपः॥ ८.०२६.०३
वाजिनीवसू- सम्पत्कुमारौ । क्षपः- निशाम् । अति- अतिक्रम्य । पूर्वोः- पुराणी । इषः- सदेष्टाः ।
इष्यन्तौ- कामयमानौ । तौ । वाम्- युवाम् । अद्य- इदानीम् । हवामहे- आह्वयामः ॥३॥

आ वां वाहिष्ठो अश्विना रथो यातु श्रुतो नरा। उप स्तोमान्तरस्य दर्शथः श्रिये॥ ८.०२६.०४
अश्विना । वाम्- युवयोः । वाहिष्ठः- अतिशयेन वाहकः । श्रुतः- श्रुतिस्तुतः । रथः । आ यातु-
आगच्छतु । तुरस्य- त्वरमाणस्य साधकस्य । श्रिये । स्तोमान्- मन्त्रान् । दर्शथः- दर्शयथः ॥४॥

जुहुराणा चिदश्विना मन्येथां वृषण्वसू। युवं हि रुद्रा पर्षथो अति द्विषः॥ ८.०२६.०५
अश्विना । वृषण्वसू- वर्षकसम्पदौ । जुहुराणा- कुटिलान् । मन्येथाम्- अवगच्छतम् । युवम्-
युवाम् । हि- खलु । रुद्रा- रुद्रमार्गौ । द्विषः- द्वेष्टन् । द्वेषभावनानि वा । अति पर्षथः- अति
पारयथः ॥५॥

दस्त्रा हि विश्वमानुषश्चक्षुभिः परिदीयथः। धियजिन्वा मधुवर्णा शुभस्पती॥ ८.०२६.०६

धियंजिन्वा- मेधाप्रीणकौ । मधुवर्णा- मधुरौ । शुभस्पती- शोभनपालकौ । दस्त्रा- दर्शनीयौ ।
विश्वम्- सर्वम् । आनुषक्- सन्ततम् । मक्षुभिः- क्षिप्रैरश्वैः । परिदीयथः- आगच्छथः ॥६॥

उप नो यातमश्विना राया विश्वपुषा सह । मघवाना सुवीरावनपच्युता ॥ ८.०२६.०७
मघवाना- सम्पद्युक्तौ । सुवीरौ । अनपच्युता- च्युतिरहितौ । अश्विना । विश्वपुषा- विश्वपोषकेण ।
राया- धनेन । सह । उप यातम्- आगच्छतम् ॥७॥

आ मे अस्य प्रतीव्यमिन्द्रनासत्या गतम् । देवा देवेभिरद्य सचनस्तमा ॥ ८.०२६.०८
देवा- देवौ । देवेभिः- देवैः । अद्य- इदानीम् । सचनस्तमा- अतिशयेन समवेतव्यौ । इन्द्रनासत्या ।
मे- मम । अस्य- मन्त्रसम्बन्धिनः । प्रतीव्यम्- हव्यग्रहणं प्रति । आ गतम्- आगच्छतम् ॥८॥

वयं हि वां हवामह उक्षण्यन्तौ व्यश्ववत् । सुमतिभिरुप विप्राविहा गतम् ॥ ८.०२६.०९
उक्षण्यन्तः- सेक्तारावश्विनौ कामयन्तः । व्यश्ववत्- प्राणाश्वोपासकवत् । वयम् । वाम्- युवाम् ।
हवामहे- आह्वयामः । हि- खलु । सुमतिभिः । इह- अत्र । विप्रौ- मेधाविनौ । आ गतम्-
आगच्छतम् ॥९॥

अश्विना स्वृषे स्तुहि कुवित्ते श्रवतो हवम् । नेदीयसः कूळयातः पणीरुत ॥ ८.०२६.१०
स्वृषे- शोभनसूक्ष्मदर्शिन् । अश्विना । स्तुहि । ते- तव । हवम्- आह्वानम् । कुवित्- बहुधा ।
श्रवतः- तौ शृणुताम् । नेदीयसः- अन्तिकस्थान् । पणीन्- लोभिनः स्वार्थैकपरान् ।
स्वार्थैकभावनानि वा । कूळयातः- हिंस्ताम् ॥१०॥

वैयश्वस्य श्रुतं नरोतो मे अस्य वेदथः । सजोषसा वरुणो मित्रो अर्यमा ॥ ८.०२६.११
वैयश्वस्य- विशेषप्राणोपासकस्य आह्वानम् । नरा- हे नेतारौ । श्रुतम्- शृणुतम् । मे- मम । अस्य-
इमं मन्त्रम् । वेदथः- जानीथः । सजोषसा- समानप्रीती अश्विनौ । वरुणः । मित्रः । अर्यमा । इमे
देवा मामनुगृह्णन्तु ॥११॥

युवादत्तस्य धिष्ण्या युवानीतस्य सूरिभिः। अहरहर्वृषणं मह्यं शिक्षतम्॥ ८.०२६.१२

धिष्ण्या- धारणां गतावश्विनौ। सूरिभिः- विद्वद्भ्यः। युवादत्तस्य- युवाभ्यामादत्तम्। युवानीतम्- युवाभ्यामानीतम्। अहरहः- प्रतिदिनम्। वृषणा- वर्षकौ। मह्यम्। शिक्षतम्॥१२॥

यो वां यज्ञेभिरावृतोऽधिवस्त्रा वधूरिव। सपर्यन्तां शुभे चक्राते अश्विना॥ ८.०२६.१३

यः। वाम्- युवयोः। यज्ञेभिः- पूजाभिः। आवृतः- संवृतः। अधिवस्त्रा- वस्त्रेणाच्छादिता। वधूरिव। तस्मै। सपर्यन्ता- परिचरन्तौ। अश्विना। शुभे- तं मङ्गले। चक्राथे- अकुरुताम्॥१३॥

यो वामुरुव्यचस्तमं चिकेतति नृपाय्यम्। वर्तिरश्विना परि यातमस्मयू॥ ८.०२६.१४

यः। वाम्- युवयोः। उरुव्यचस्तमम्- विस्तृतम्। नृपाय्यम्- नेतृभ्यामश्विभ्यां पातव्यं सोमम्। चिकेतति- जानाति। तस्य। वर्तिः- गृहम्। अश्विना। अस्मयू- अस्मत्कामौ। परि यातम्- आगच्छतम्॥१४॥

अस्मभ्यं सु वृषण्वसू यातं वर्तिर्नृपाय्यम्। विषुद्रुहेव यज्ञमूहथुर्गिरा॥ ८.०२६.१५

वृषण्वसू- हे वर्षकसम्पद्युक्तौ। अस्मभ्यम्- अस्मदर्थम्। वर्तिः- गृहम्। सु- सुष्ठु। यातम्- आगच्छतम्। नृपाय्यम्- सोममागच्छतम्। विषुद्रुहेव- बाणेनेव। विश्वान् शत्रून् हिनस्तीति विषुद्रुहः शरः। ऐकाग्रयुक्तेनेति भावः। इषुर्न धन्वन् इति श्रुतेः। गिरा- मन्त्रेण। यज्ञम्। ऊहथुः- वहथः॥१५॥

वाहिष्ठो वां हवानां स्तोमो दूतो हुवन्नरा। युवाभ्यां भूत्वश्विना॥ ८.०२६.१६

नरा- नेतारौ। हवानाम्- स्तोतृणां मध्ये। स्तोमः। वाहिष्ठः- युवामतिशयेन वाहकः। दूतः। हवत्- आह्वयतु। नरा- हे नेतारौ। अश्विना। युवाभ्यां प्रियः। भूतु- भवतु॥१६॥

यदुदो दिवो अर्णव इषो वा मदथो गृहे। श्रुतमिन्मे अमर्त्या॥ ८.०२६.१७

यत्- यदि । अदः- तस्मिन् । दिवः- नभसि । अण्वि- समुद्रे । इषः- कामयमानस्य । गृहे- सद्गनि ।
वा । मदथः- सन्तोषं प्राप्नुथः । तर्हि । अमर्त्या- हे अमरौ । मे- मम । श्रुतम्- मन्त्रं शृणुतम् ॥१७॥

उत स्या श्वेतयावरी वाहिष्ठा वां नदीनाम् । सिन्धुर्हिरण्यवर्तिनिः ॥ ८.०२६.१८

उत- अपि च । वाम्- युवयोः सम्बन्धिनी उषाः । श्वेतयावरी- शुभ्रगमना । नदीनाम्- नदीनां मध्ये ।
वाहिष्ठा- अतिशयेन वाहिनी । सिन्धुः- स्यन्दनशीला । हिरण्यवर्तिनी- अर्चिरादिमागदिवता ॥१८॥

स्मदेतया सुकीर्त्याश्विना श्वेतया धिया । वहेथे शुभ्रयावाना ॥ ८.०२६.१९

शुभ्रयावाना- शुक्लमार्गौ । अश्विना । एतया- अनया । सुकीर्त्या- शोभनकीर्तिसम्पन्नया । श्वेतया-
शुभ्रया । धिया । वहेथे- आवहथः ॥१९॥

युक्ष्वा हि त्वं रथासहा युवस्व पोष्या वसो । आन्नौ वायो मधु पिबास्माकं सवना गहि ॥ ८.०२६.२०

त्वम् । रथासहा- रथवहनसमर्थावश्चौ । युक्ष्व- संयोजय । वसो- शरण्य । पोष्या- पोषणीयावश्चौ ।
युवस्व- मिश्रय । वायो- हे प्राणाधिदैवत । नः- अस्माकम् । मधु- मधुरं रसम् । आ-
आभिमुख्येन । पिब- अनुभव । अस्माकम्- नः । सवना- सम्भजनानि । आ गहि- आगच्छ ॥२०॥

तव वायवृतस्पते त्वष्टृर्जामातरद्भुत । अवांस्या वृणीमहे ॥ ८.०२६.२१

वायो- प्राणाधिदैवत । ऋतस्पते- प्रकृतिनियतिभूतसत्यस्याधिदैवत । अद्भुत- आश्चर्यभूत ।
त्वष्टृर्जामातः- अदितेरखण्डप्रकृतेरनुभावुक । त्वष्टृर्हिरण्यगर्भस्य महत्तत्त्वाधिदैवतस्य माता
अदितिरखण्डप्रकृतिः । सा जा । जायतेऽस्यामिति जा माता । जां माति जाया जनन्या यथार्थज्ञानं
प्राप्नोतीति जामाता । तव । अवांसि- रक्षाः । आ वृणीमहे- वरणं कुर्मः ॥२१॥

त्वष्टृर्जामातरं वयमीशानं राय ईमहे । सुतावन्तो वायुं द्युम्ना जनांसः ॥ ८.०२६.२२

त्वष्टुर्जामातरम्- अदितेरखण्डप्रकृतेरनुभावुकम् । रायः- सम्पदः । ईशानम्- ईश्वरम् । वायुम्-
प्राणाधिदैवतम् । सुतावन्तः- रसनिष्पादकाः । जनासः- जनाः । वयम् । द्युम्ना- ज्योतीषि । ईमहे-
याचामहे ॥२२॥

वायौ याहि शिवा दिवो वहस्वा सु स्वश्वम् । वहस्व महः पृथुपक्षसा रथे ॥ ८.०२६.२३
वायो- प्राणाधिदैवत । आयाहि- आगच्छ । दिवः- स्वर्गस्य । शिव- मङ्गल । स्वश्वम्- शोभनतुरगं
रथम् । तुरगः प्राणप्रतीकम् । रथं लक्ष्यप्रापकसद्रंहणप्रतीकम् । वायुः प्राणः । तुरगास्तस्य
प्रणालीभूताः प्राणाः । सु- सुष्ठु । आ वहस्व- आवह । महः- महान्स्त्वम् । पृथुपक्षसा-
पृथुपार्श्ववश्वौ । रथे । वहस्व ॥२३॥

त्वां हि सुप्सरस्तमं नृषदनेषु हूमहे । ग्रावाणं नाश्वपृष्ठं मंहना ॥ ८.०२६.२४
मंहना- स्वमहिम्ना । नाश्वपृष्ठम्- सर्वतो व्याप्तपृष्ठम् । सुप्सरस्तमम्- अतिशयरूपवन्तम् । त्वाम् ।
ग्रावाणम्- रसनिष्पत्तये रसनिष्पत्तिसाधनम् । न- इव । नृषदनेषु- उपासकसदनेषु । हूमहे-
आह्वयामः ॥२४॥

स त्वं नो देव मनसा वायौ मन्दानो अग्रियः । कृधि वाजाँ अपो धियः ॥ ८.०२६.२५
सः- असौ । त्वम् । देव- द्योतनशील । वायो- प्राणाधिदैवत । मनसा- चित्तेन । मन्दानः- हृष्टः ।
अग्रियः- मुख्यः । वाजान्- बलानि । अपः- उदकानि । मूलशक्तिधारा वा । धियः । कृधि-
कुरु ॥२५॥